

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет «Дизайн середовища»

Кафедра «Дизайн середовища»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого ступеня вищої освіти “Бакалавр”

на тему:

“Дизайн інтер’єрів цирку Грікке у м. Харків, площ. Національної
Гвардії, 17”

Студентка групи ДС 22-2: Іванська М. О. ()

Керівники проєкту: Кривуц С.В. ()

Консультант: Шарлай О.В. ()

Рецензент: Авербах М.Я. ()

Завідувач кафедри «Дизайн середовища» ()
«__» «_____» 2026 р.

Харків 2026

Вступ.....	3
Теоритично-дослідницька робота	
1. Вступ.....	5
2. Історична довідка: етапи формування архітектури цирків.....	6
3. Аналіз сучасних прикладів циркових будівель у світі.....	7
4. Технології у сучасному проектуванні цирків та інтер'єрів.....	9
5. Організація шоу: вплив на архітектуру.....	11
6. Порівняльний аналіз: українські та закордонні цирки.....	12
7. Сучасні планувальні рішення.....	14
8. Висновки.....	16
9. Список використаних джерел.....	17
 Розділ 1. загальна частина.....	18
1.0 Актуальність теми та завдання.....	18
1.1 Вхідні дані.....	18
1.2 Концепція.....	19
1.3 Загальні положення(Нормативна база проектування циркових споруд в Україні (ДБН, ГОСТ)).....	21
1.4 Об'ємно-планувальне рішення.....	23
1.5 Художньо-образне рішення.....	24
1.6 Кольорове рішення.....	25
1.7 Обробчі матеріали.....	26
1.8 Обладнання інтер'єрів	27
 Розділ 2. Особливості проектування дизайну інтер'єрів приміщень сучасних цирків.....	29
2.1 Принципи формування сучасного дизайну цирків.....	29
2.2Ергономіка простору.....	29
2.3Кольорове рішення	29
2.4Види освітлення цирка та його приміщень	29
2.5 Приклади формування сучасних цирків у класичному стилі з елементами сучасності	30
 Розрахунки штучного освітлення.....	31
Список використаної літератури.....	35
Додаток 1	37
Аналоги	
 Додаток 2.....	53

ВСТУП

Актуальним напрямком архітектурного проєктування є адаптація історичних об'єктів, що втратили свою первинну функцію, задля збереження архітектурних пам'яток міста.

Найстарішою кам'яною видовищною спорудою Харкова є цирк Генріха Грикке, побудований на початку XX століття поблизу Жандармської площі. Хоча спочатку будівля знаходилася у вигідному місці, сьогодні вона оточена невідповідною забудовою і важкодоступна для сприйняття.

Дослідження ставило за мету обґрунтувати історичну, художню і типологічну цінність цирку Грикке для його внесення до списку охоронних об'єктів культурної спадщини. Було проведено огляд еволюції циркової архітектури, аналіз збереження об'єкта і оцінку за нормативними критеріями.

У XIX столітті циркові будівлі формуються з характерною круглою ареною та амфітеатром. Основні параметри — радіус арени (13 м) і висота купола (18–25 м) — залишалися майже незмінними. Особливістю цирків була максимальна близькість глядачів до сцени та крутий нахил амфітеатру для кращої видимості.

На відміну від театру, циркові вистави розгортаються не лише в горизонтальній, а й у вертикальній площині під куполом. Простір цирку поділяється на вхідну зону, глядацький зал та сценічну частину.

З кінця XIX століття в Харкові почали з'являтися стаціонарні цирки. Особливо відзначилися цирки Сура, Дерсу, братів Годфруа та братів Нікітіних. У 1906 році Генріх Грикке будує капітальний цирк-театр за проєктом М.С. Коморницького та В.В. Хрустальова. Будівля мала трансформовану арену, сучасне на той час обладнання (парове опалення, електроосвітлення, вентиляція) та дерев'яний купол.

У цирку Грикке виступали не лише циркові артисти, а й театральні трупи. З 1917 року там працював державний цирк. У 1920–30-х роках будівля зазнала реконструкції, що спростила фасади, однак зберегла автентичність інтер'єру.

До 1975 року харківський цирк вважався одним із найкращих у країні. Після побудови нового цирку стара будівля використовувалася як база для підготовки циркових номерів.

Архітектурна цінність цирку полягає у високому ступені збереження первісної планувальної структури, залу та елементів декору. Будівля має Г-подібну форму, основний зал має діаметр 23 м і три яруси балконів. Дерев'яний купол спирається на металеве кільце.

Будівля цирку є важливою частиною історичної забудови Залопанського району Харкова, що підпорядковується охоронному режиму центрального історичного ареалу міста. Завдяки високій автентичності споруди рекомендовано включити її до переліку пам'яток архітектури, із визначенням предмету охорони та подальшою реставрацією з урахуванням усіх інженерних особливостей.

Теоритично-дослідницька робота на тему «Сучасні тенденції формоутворення цирків»

Зміст

1.Вступ.....	5
2.Історична довідка: етапи формування архітектури цирків.....	6
3.Аналіз сучасних прикладів циркових будівель у світі.....	7
4.Технології у сучасному проектуванні цирків та інтер'єрів.....	9
5. Організація шоу: вплив на архітектуру.....	11
6.Порівняльний аналіз: українські та закордонні цирки.....	12
7.Сучасні планувальні рішення.....	14
8.Висновки.....	16
9.Список використаних джерел.....	18

Вступ

Актуальність теми

У ХХІ столітті циркове мистецтво переживає якісну трансформацію, що стосується не лише його змістового наповнення, а й просторово-архітектурної організації. Традиційне уявлення про цирк як про намет або сталу будівлю з ареною в центрі поступово змінюється на користь мобільних, гнучких та інноваційних форматів. Розвиток технологій, зміна запитів глядача, еволюція розважальної індустрії загалом та прагнення до занурення в іммерсивний простір вимагають нових підходів до формоутворення цирків.

Цирк перестає бути виключно видовищем – він перетворюється на простір емоційного та фізичного занурення, діалогу між виконавцем і глядачем. Архітектура, в свою чергу, повинна відповідати цим змінам: створювати адаптивні інтер'єри, що дозволяють трансформацію сцен, багатофункціональні глядацькі зали, інтеграцію мультимедійних рішень. У зв'язку з цим, дослідження сучасних тенденцій формоутворення цирків є вкрай актуальним для архітектурної практики, адже відкриває можливості для оновлення просторових рішень, розвитку культури та вдосконалення взаємодії архітектури і шоу.

Мета і завдання дослідження

Мета дослідження — виявити сучасні тенденції формоутворення циркових споруд у світовій та українській архітектурній практиці, а також дослідити, як інновації в шоу-програмах, технологіях та соціальних запитах впливають на архітектуру цирку.

Основні завдання:

1. Проаналізувати історичні етапи розвитку архітектури цирків та трансформацію їх форми.
2. Розглянути сучасні приклади циркових будівель у різних країнах світу.
3. Визначити новітні технології, які впливають на проектування інтер'єрів цирків та організацію вистав.
4. Здійснити порівняльний аналіз українських і закордонних циркових споруд.
5. Вивчити сучасні планувальні рішення та просторову організацію цирків у контексті зміни глядацького досвіду.

Об'єкт та предмет дослідження

Об'єкт дослідження — сучасні циркові споруди як тип архітектурного об'єкта, що зазнає еволюції.

Предмет дослідження — архітектурні та просторові особливості формоутворення цирків, а також їх функціональна й естетична трансформація під впливом сучасних тенденцій у шоу-бізнесі, технологіях і культурному контексті.

Методологія дослідження

У дослідженні використовуються такі методи:

- Історико-аналітичний метод — для вивчення еволюції архітектури цирків і виявлення традиційних форм.
- Порівняльний аналіз — для зіставлення українських і закордонних прикладів циркових споруд.
- Метод візуального аналізу — для розгляду просторової організації, стилістики та інтер'єрних рішень у конкретних проектах.
- Системний підхід — для комплексного аналізу взаємозв'язку між архітектурою, технологіями та специфікою шоу.
- Кейс-стаді — розгляд конкретних прикладів сучасних цирків у різних країнах.

2. Історична довідка: етапи формування архітектури цирків

2.1. Витоки циркової архітектури

Архітектура цирку має давнє коріння, що сягає античної епохи. Уже в Давньому Римі існували монументальні споруди для видовищ — цирки (Circus Maximus, Circus Flaminius), які вміщували десятки тисяч глядачів і були призначені для перегонів колісниць, гладіаторських боїв, театралізованих дійств. Вони мали еліпсоподібну форму, амфітеатральне розміщення сидінь і велику центральну арену.

У середньовіччі видовища переважно проводилися на площах, ярмарках або у дворах — спеціальні споруди були рідкістю. Виступи жонглерів, акробатів і мандрівних артистів не вимагали складної інфраструктури, а отже цирк залишався мобільним і поза архітектурною системою.

2.2. Виникнення сучасного цирку

Сучасний цирк як тип мистецтва та архітектури сформувався у XVIII столітті в Англії. У 1768 році Філіп Астлі, колишній офіцер британської кавалерії, створив перший кінний цирк, який мав постійну арену діаметром 13 м — ця форма згодом стала класичною для цирку. Виступи проходили в дерев'яних павільйонах, які поступово ускладнювалися та розросталися, утворюючи перші стаціонарні циркові будівлі.

До XIX століття цирк став популярним видом розваг у Європі та США. З'явилися купольні шатра, які дозволяли швидко монтувати пересувні сцени в будь-якому місті. Архітектура цирку еволюціонувала —

з'являлися багаторівневі глядацькі зали, технічні зони, спеціальні входи для тварин і артистів.

2.3. Архетипи та формоутворення XX століття

У XX столітті архітектура цирків набуває чіткої типології. У більшості країн формуються сталеві або бетонні будівлі з купольним перекриттям, ареною по центру і радіально розміщеними глядацькими місцями — так званий «цирковий амфітеатр». Цей тип проектування широко розповсюджується в СРСР, де цирки стають важливою частиною культурної інфраструктури міст. Яскравим прикладом є Київський державний цирк, зведений у 1960 році за проектом архітектора Валентина Єлизарова.

Циркові будівлі тих часів були функціональними, але однотипними: бетон, глухі фасади, закрите внутрішнє коло. Дизайн зосереджувався на внутрішній арені, а зовнішній вигляд часто залишався вторинним.

2.4. Кризовий період і пошук нових форм (кінець XX – початок XXI ст.)

Після 1990-х років багато цирків у Східній Європі, зокрема в Україні, почали занепадати через фінансові труднощі, втрату популярності традиційних форматів і зношеність інфраструктури. Водночас на Заході розвивається новий тип цирку — «цирк сучасності», який робить акцент на театралізацію, художню виразність, іммерсивність і новітні технології.

З'являються мобільні структури, трансформовані сцени, шоу з 360-градусною візуалізацією. Традиційні архетипи доповнюються новими формами — багатофункціональні павільйони, відкриті майданчики, сцени без арени. Архітектура цирку стає не лише «контейнером» для видовища, а його повноцінною частиною.

3. Аналіз сучасних прикладів циркових будівель у світі

Сучасні цирки перестають бути виключно «аренами» для шоу — натомість вони стають складними культурно-розважальними комплексами, де архітектура інтегрується з інноваційними технологіями, театральною постановкою та глядацьким досвідом. Розглянемо декілька найбільш знакових прикладів сучасної циркової архітектури.

3.1. Cirque du Soleil (Канада)

Місцезнаходження: Монреаль, Канада

Архітектурні особливості

Cirque du Soleil — це не просто цирк, а глобальна арт-компанія, що започаткувала новий напрям циркового мистецтва. Виступи проходять як у

мобільних павільйонах, так і у стаціонарних залах, зокрема в Лас-Вегасі (театр Cirque du Soleil у Bellagio, MGM Grand тощо).

Формоутворення:

- Простір організовано під конкретні постановки — театри проектуються під конкретне шоу.
- Конструкції часто вбудовані в готелі чи торговельні центри, є частиною мультифункціонального середовища.
- Використовується розширене сценічне обладнання — водяні басейни, підводні ліфти, обертові платформи, механізовані декорації.

Висновок:

Cirque du Soleil задає нові стандарти в цирковому просторі — це синтез цирку, театру, балету та шоу-технологій. Архітектура повністю адаптується під емоційний та видовищний сценарій.

3.2. Chimelong International Circus (Гуанчжоу, Китай)

Місцезнаходження: Китай

Опис:

Один із найбільших стаціонарних цирків у світі, розташований на території тематичного парку Chimelong Paradise.

Формоутворення:

- Гігантський купол місткістю понад 8 000 глядачів.
- Величезна сцена з можливістю зміни ландшафту (вода, пісок, лід).
- Просторові зони для дресури, технічних зон і підготовки шоу інтегровані в загальну архітектурну структуру.

Особливості:

- Шоу реалізуються за участю тварин, каскадерів, танцюристів і мультимедійних елементів.
- Візуальний ряд підсилюється за рахунок 3D-проекцій, лазерних ефектів, вогню і води.

Висновок:

Chimelong — приклад масштабної циркової архітектури, яка поєднує гібридність форм: від театру до технопарку.

3.3. The Shed (Нью-Йорк, США)

Місцезнаходження: Hudson Yards, Нью-Йорк

Архітектори: Diller Scofidio + Renfro

Формоутворення:

- Будівля має рухому зовнішню оболонку, що розсувається й утворює новий критий простір для подій.

- Гнучка інфраструктура дозволяє створювати простори будь-якої складності.
- Застосування промислових матеріалів у поєднанні з елегантною геометрією.

Висновок:

The Shed втілює ідею архітектури-інструменту, де простір сам перетворюється в частину перформансу. Це — ідеальна платформа для цирку майбутнього.

3.4. Circus Roncalli (Німеччина)

Опис:

Roncalli — один із перших цирків, який повністю відмовився від живих тварин, замінивши їх голографічними проєкціями.

Архітектурно-сценічні рішення:

- Традиційний шатровий купол зсередини адаптований для цифрового проєкційного обладнання.
- Світлодіодні системи, панорамне звучання, анімаційні дисплеї.

Висновок:

Цирк Roncalli демонструє, як інновації змінюють не лише шоу, а й потреби до просторової організації цирку — світло, звук, ілюзія замінюють класичні фізичні елементи.

Підсумок розділу

Сучасні цирки у світі демонструють широкий спектр підходів до формоутворення — від гігантських стаціонарних комплексів до мобільних сцен з високотехнологічним обладнанням. Загальними тенденціями є:

- Гнучкість простору;
- Інтеграція мультимедіа;
- Відмова від архаїчних моделей у бік іммерсивного досвіду;
- Архітектура як частина шоу, а не просто його «фасад».

4. Технології у сучасному проектуванні цирків та інтер'єрів

Сучасна архітектура цирку тісно пов'язана з технологіями — не лише сценічними, а й архітектурно-будівельними. Простір цирку більше не обмежується класичною ареною — він стає гнучким, мультимедійним, динамічним і глибоко інтерактивним. Новітні технології формують не лише зовнішній вигляд споруд, а й логіку внутрішньої організації, візуального сприйняття та емоційної взаємодії з глядачем.

4.1. Трансформовані конструкції та мобільні системи

У багатьох сучасних цирках використовуються мобільні сцени, розсувні конструкції, платформи, що підіймаються чи обертаються.

Приклади:

- У шоу Cirque du Soleil «КА» використовується гігантська сцена, що може нахилитися на 90°, обертатися, зникати під водою.
- The Shed (Нью-Йорк) — вся будівля трансформується: оболонка рухається на рейках, змінюючи об'єм залу.

Такі технології дозволяють адаптувати простір під різні формати шоу, зменшуючи обмеження традиційної архітектури.

4.2. Світло, звук, мультимедіа

Архітектурний простір цирків інтегрує:

- Проекційні системи 360° (дозволяють створювати повне візуальне занурення)
- Лазерні шоу, LED-панелі, інтерактивні світлові структури
- Панорамні аудіосистеми, що створюють «живий» звук, який слідує за артистом або фокусом події.

Ці елементи змінюють підхід до проектування інтер'єру — тепер важлива не лише акустика і видимість, а й інфраструктура для підключення обладнання, гнучкі поверхні для проекцій, відсутність візуальних бар'єрів.

4.3. Інженерні системи: вентиляція, світло, безпека

У сучасному проектуванні цирків використовуються:

- Інтелектуальні системи освітлення і вентиляції, що адаптуються до кількості глядачів і типу події.
- Системи безпечної евакуації з підсвічуванням напрямків руху.
- Матеріали з високою вогнестійкістю, що дозволяють ефектні піротехнічні виступи.

Це важливо як у стаціонарних будівлях, так і в мобільних купольних цирках, де високі ризики пожежі та великі скупчення людей.

4.4. AR, VR та голографія

Цирк Roncalli (Німеччина) вже сьогодні використовує голограми тварин, створюючи безпечне, етичне шоу без живих істот. Деякі експериментальні цирки (особливо в Японії та Південній Кореї) вводять:

- AR-окуляри для глядачів — віртуальні елементи доповнюють реальне шоу.
- Інтерактивні додатки: глядач може впливати на хід шоу в реальному часі.

Ці інновації формують нові вимоги до архітектури:

- Простори мають бути адаптовані для цифрових ефектів.
- Освітлення і поверхні повинні бути нейтральними і рівномірними.
- Передбачено велику кількість технічних каналів, проєкторних вікон і серверних зон.

4.5. Екологічні технології

Нові циркові комплекси також звертають увагу на екологію:

- Використання відновлюваних джерел енергії (сонячні панелі, геотермальні насоси)
- Рециркуляція повітря та збирання дощової води
- Енергоефективне освітлення (LED, сенсорне регулювання)

Це формує нові просторові сценарії, де архітектура не лише функціональна, а й відповідальна перед навколишнім середовищем.

Підсумок розділу

Сучасне проектування цирків не може існувати без тісної інтеграції технологій. Від трансформованих сцен до цифрової реальності — усе це формує нові архітектурні виклики. Архітектор цирку XXI століття — це не лише дизайнер простору, а й інженер вражень, який створює середовище для майбутнього шоу.

5. Організація шоу: вплив на архітектуру

Організація циркового шоу безпосередньо впливає на архітектурне формоутворення циркових будівель. Якщо класичний цирк XIX–XX століття переважно був орієнтований на демонстрацію номерів у межах стандартної круглої арени, то сучасні циркові вистави перетворилися на складні мультимедійні шоу з використанням сценографії, цифрових технологій, акробатичних конструкцій, світлових систем та трансформованих просторів. Саме тому архітектура сучасного цирку дедалі більше залежить від технічних вимог шоу-програми.

Одним із головних факторів впливу є ускладнення сценічного обладнання. Сучасні циркові постановки потребують великих підвісних конструкцій для повітряної акробатики, світлових ферм, LED-екранів, звукового обладнання та автоматизованих механізмів. Через це збільшується висота купольних перекриттів та загальний об'єм залу. У багатьох сучасних цирках висота основного простору може перевищувати 20 метрів, що дозволяє безпечно виконувати повітряні трюки та монтувати складні сценічні системи.

Важливу роль відіграє також трансформація арени. Традиційний круглий манеж поступово доповнюється багатофункціональними платформами, мобільними сценами та системами трансформації підлоги. Архітектори змушені передбачати технічні приміщення для механізмів, додаткові

підземні рівні та можливість швидкої зміни конфігурації простору. Це робить циркову будівлю більш універсальною та придатною не лише для класичних вистав, але й для концертів, театральних шоу або мультимедійних перформансів.

Окремим аспектом є вплив світлових і візуальних технологій. Сучасний цирк активно використовує проєкції, інтерактивні екрани та складні світлові сценарії, тому архітектура інтер'єру повинна враховувати акустичні та світлотехнічні вимоги. Внутрішні поверхні залу часто виконуються у нейтральних темних кольорах для кращого контролю освітлення, а конструкції купола проєктуються таким чином, щоб приховувати технічне обладнання від глядача.

Крім технічних аспектів, змінилася й сама драматургія циркового шоу. У сучасних постановках важливим є емоційне занурення глядача у виставу. Через це архітектура цирку прагне створити більш інтерактивне та комфортне середовище. Зали проєктуються з покращеною видимістю з будь-якої точки, зручними маршрутами руху та розширеними громадськими просторами — фойє, зонами відпочинку, кафе та інтерактивними дитячими зонами. Таким чином цирк стає не лише місцем перегляду вистави, а багатофункціональним культурним центром.

Значний вплив на архітектуру має і розвиток концепції «нового цирку» (*contemporary circus*). Такі цирки, як *Cirque du Soleil*, відмовилися від використання тварин та зробили акцент на театралізації, хореографії, сценографії та художній атмосфері. Це призвело до появи більш гнучких просторів, де архітектура повинна забезпечувати складну взаємодію між сценою, глядачем та мультимедійним середовищем. У результаті сучасні циркові будівлі все більше наближаються до універсальних театральних концертних комплексів.

Також важливою тенденцією є мобільність та тимчасовість конструкцій. Багато сучасних циркових компаній використовують збірно-розбірні павільйони або великі шатрові конструкції. Це стимулює розвиток легких металевих каркасів, мембранних покриттів та модульних систем, які можуть швидко монтуватися та адаптуватися до різних умов експлуатації. Такий підхід впливає не лише на зовнішній вигляд цирку, але й на принципи його конструктивного формування.

Отже, організація сучасного циркового шоу безпосередньо формує архітектуру цирку. Технічне ускладнення вистав, використання мультимедійних технологій, зміна взаємодії з глядачем та розвиток концепції «нового цирку» призводять до трансформації традиційної циркової будівлі у багатофункціональний високотехнологічний культурний простір.

6. Порівняльний аналіз: українські та закордонні цирки

Сучасна циркова архітектура у світі стрімко розвивається: поєднує інноваційні технології, мультифункціональність і художню виразність. Натомість українські цирки, здебільшого, залишаються у рамках радянської спадщини — як архітектурно, так і концептуально. Порівняння

двох підходів дозволяє виявити не лише відмінності, а й потенціал для майбутнього розвитку національної циркової інфраструктури.

6.1. Архітектурні особливості українських цирків

Українські циркові споруди будувалися переважно у другій половині XX століття. Їх архітектура наслідує типову радянську модель — монументальність, стандартизація та функціональність у чистому вигляді. Основні особливості:

- Масивна конструкція: монолітні бетонні або цегляні будівлі з великими залізобетонними куполами.
- Типове планування: арена в центрі, амфітеатральне розташування глядацьких місць, відсутність багатофункціональних зон.
- Фасадна простота: мінімальна виразність зовнішнього вигляду, відсутність інтерактивних чи візуальних акцентів.
- Нестача технічного оснащення: застарілі системи освітлення, вентиляції, звуку; відсутність сучасних сценічних технологій.
- Закритість простору: відсутність вікон або прозорих елементів, що унеможливорює візуальний контакт з містом і позбавляє будівлю відкритості.

Більшість цирків в Україні працюють на базі споруд, які не модернізувалися з моменту будівництва, або зазнали лише косметичних змін. Це негативно впливає як на глядацьке сприйняття, так і на можливість реалізації сучасних шоу.

6.2. Сучасні тенденції в архітектурі зарубіжних цирків

У країнах Західної Європи, Північної Америки та Азії циркова інфраструктура значно більш розвинена та динамічна. Там цирк розглядається не як застигла форма, а як простір перформансу, що постійно змінюється відповідно до творчих завдань. Основні риси:

- Гнучкість простору: трансформовані сцени, мобільні подіуми, змінні конфігурації залу. Простір підлаштовується під кожне нове шоу.
- Інтеграція технологій: використання AR/VR, голограм, світлодіодних панелей, гідравлічних платформ, поворотних сцен.
- Сценографія як архітектура: сцена і простір зали — єдине ціле. Межа між глядачем і артистом часто стирається (іммерсивні формати).
- Мультимедійне шоу: світлові проекції, лазери, інтерактивні візуальні ефекти створюють повноцінну емоційну атмосферу.
- Архітектура як візуальна ідея: будівлі цирків мають унікальний дизайн, що відображає філософію бренду або тематику шоу (наприклад, футуризм Cirque du Soleil або романтика Roncalli).

Зарубіжні цирки часто функціонують як багатофункціональні культурні центри, що включають кафе, виставкові зони, інтерактивні простори, школи циркового мистецтва.

6.3. Культурно-соціальний контекст

В Україні цирк залишається переважно дитячою або сімейною розвагою з класичним набором номерів: дресура, клоунада, акробатика. Сценарії шоу часто повторюються, а режисура є консервативною. Більшість постановок спираються на традиційні моделі, які не адаптуються до викликів часу (екологія, етика, нові візуальні формати).

Натомість у світі цирк:

- набуває інтелектуального змісту (Cirque du Soleil зачіпає теми екології, війни, ідентичності),
- стає безпечнішим і гуманнішим (відмова від використання тварин),
- прагне експерименту та театралізації.

Таким чином, цирк в Україні поки що залишається інституційним, тоді як у світі він став мистецьким, гнучким і мультижанровим простором.

6.4. Фінансова та організаційна модель

Українські цирки функціонують здебільшого як державні установи, що фінансуються з бюджету та мають обмежену можливість до інновацій. Брак інвесторів і меценатів обмежує оновлення матеріальної бази, технічного оснащення та архітектурного простору.

У світі цирки:

- працюють як приватні структури або творчі колективи (наприклад, Cirque du Soleil — глобальна корпорація),
- мають гнучку фінансову модель (продаж квитків, мерч, гастролі, спонсорство),
- залучають гранти, краудфандинг, благодійників,
- активно взаємодіють з туристичною, розважальною та креативною індустріями.

Це дозволяє їм швидше впроваджувати нові рішення, змінювати архітектуру під запити ринку та розвивати авторські простори.

6.5. Напрямки оновлення для української циркової архітектури

Враховуючи досвід провідних світових практик, українським циркам варто рухатися у напрямку:

- архітектурної трансформації: реконструкція приміщень з урахуванням мультифункціональності, відкритості, інтерактивності;
- оснащення сценічними технологіями: проекційне обладнання, рухомі конструкції, голографічні системи;
- оновлення внутрішнього простору: зміна глядацьких зон, комфорт, бар'єрна доступність;
- створення нового іміджу цирку: брендинг, айдентика, архітектурна виразність фасадів;

- переосмислення функцій цирку: включення виставкових просторів, освітніх платформ, креативних студій.

Підсумок розділу

Порівняння українських і закордонних цирків свідчить про серйозний розрив у підходах до архітектури, технологій та організації шоу. Світовий цирк — це динамічний і технологічний простір, який прагне до інновацій і відкритості. Український цирк має потенціал, але потребує стратегічної модернізації: як у форматі самих будівель, так і у мисленні про циркову архітектуру як явище майбутнього.

7. Сучасні планувальні рішення будівель цирків (з прикладами та аналізом)

Архітектура сучасного цирку все частіше орієнтується на гнучкість, функціональність та інтеграцію з урбаністичним середовищем. Просторове планування циркових споруд відіграє ключову роль у формуванні взаємодії між артистами, технічним персоналом і глядачем. На зміну типовій схемі «арена по центру + концентричні місця» приходять інноваційні просторові рішення, що дозволяють трансформацію, поєднання різних функцій і створення багаторівневого глядацького досвіду.

7.1. Види сучасного планування циркових споруд

1. Радіально-концентричне планування (класичне):

- Арена в центрі, місця навколо.
- Найбільш поширене у традиційних цирках.
- Може бути ефективним для вистав із фіксованим фокусом подій.

2. Сценічне (театральне) планування:

- Орієнтація на одну сторону (як у театрі).
- Зручне для цифрових проєкцій, голографії, масштабної сценографії.
- Використовується у шоу Cirque du Soleil («КА», «The Beatles LOVE»).

3. Трансформовані (модульні) схеми:

- Зони можуть змінювати конфігурацію в залежності від шоу.
- Можливість рухомих подіумів, гнучких глядацьких зон, перегородок.
- Приклад: The Shed (Нью-Йорк), де змінюється сама будівля.

4. Відкриті (іммерсивні) формати:

- Простір без чіткої сцени: шоу відбувається навколо або серед глядачів.
- Часто застосовується у сучасних експериментальних цирках Європи.
- Вимагає особливої уваги до планування технічних зон, безпеки та навігації.

7.2. Функціональні зони в сучасному цирку

Сучасний цирк більше не є виключно сценою для вистави. Його планування включає:

- Глядацька зона: ергономічне планування, безбар'єрність, зонування місць (VIP, дитячі, адаптивні).
- Сцена / арена: адаптивна конструкція, можливість трансформації, інтеграція технічного обладнання (люки, механізми, проєктори).
- Технічна зона: окремі маршрути для персоналу, обладнання, тварин (якщо використовуються), виведені інженерні вузли.
- Закулісна частина: гримерки, кімнати для відпочинку артистів, технічні майстерні, зони для репетицій.
- Громадські простори: фойє, кафе, сувенірні магазини, зони очікування, експозиційні площі.
- Навчальні та студійні зони: тренувальні зали, циркові школи (наприклад, при Cirkus Cirkör, Швеція).

Таке зонування дозволяє цирку функціонувати як культурний хаб, а не тільки як місце події.

7.3. Приклади реалізованих планувальних рішень

Cirque du Soleil – «КА» (MGM Grand, Лас-Вегас, США)

- Театр спроектований спеціально для цього шоу.
- Арена є рухомою платформою, що нахиляється на 90°, обертається і зникає під сценою.
- Планування передбачає величезну закулісну інфраструктуру з точним маршрутом руху артистів, сценографії, звуку та світла.
- Глядацька зала — з високою видимістю і зоною звукового охоплення 360°.

The Shed (Нью-Йорк, США)

- Будівля має рухому оболонку, що розсувається, створюючи новий простір для подій.
- Планувальна структура змінюється залежно від формату події — від камерного виступу до циркового шоу на відкритому просторі.
- Об'єднує у собі функції театру, цирку, галереї, майстерні та хабу для публічних заходів.

Cirkus Cirkör (Боткірка, Швеція)

- Сучасний мультифункціональний простір з залами для вистав, навчання, репетицій.
- Приміщення легко трансформуються: рухомі стіни, змінна сцена, флекс-зони.
- Простір орієнтований на інклюзивність, креативність і взаємодію.
- Планування враховує потреби людей з інвалідністю, сімей з дітьми, креативних колективів.

7.4. Архітектура як інструмент досвіду глядача

Сучасне планування цирку має відповідати принципам:

- інтуїтивної навігації (глядач легко орієнтується у просторі),
- адаптивності до різних форматів шоу (вистава, фестиваль, концерт, перформанс),
- психоемоційного занурення (вплив через колір, світло, матеріали, форму),
- інтерактивності (можливість взаємодії глядача з простором до, під час і після шоу).

Таким чином, архітектура вже не просто підтримує дійство — вона його створює.

Підсумок розділу

Сучасне планування циркових споруд кардинально відрізняється від класичних моделей. Воно орієнтоване на гнучкість, адаптивність, мультифункціональність і включення глядача в простір дії. Світові приклади демонструють, що цирк майбутнього — це не просто арена, а комплексний архітектурний інструмент для створення шоу, навчання, комунікації і культури.

8. Висновки

У ході дослідження сучасних тенденцій формоутворення цирків було виявлено, що циркова архітектура більше не є статичною або типовою. Сьогодні вона розвивається в тісному зв'язку з технологіями, соціокультурними трансформаціями та естетичними пошуками. Зі звичайного «місця для шоу» цирк перетворюється на динамічну, мультифункціональну платформу, яка реагує на запити часу, глядацькі очікування та мистецькі інновації.

Ключові висновки:

1. Циркова архітектура проходить етап оновлення — від монументальної замкнутої форми до відкритого, адаптивного простору. Зникає жорстка центрова арена, натомість з'являються трансформовані сцени, сценографічні простори, інтерактивні зони.
2. Світовий досвід показує високий рівень технологізації цирку: голографія, AR/VR, механічні сцени, мультимедійні інсталяції стають нормою. Архітектура повинна враховувати ці компоненти вже на стадії проектування.
3. Планувальні рішення виходять за межі класичного цирку: цирк тепер — це театральний простір, навчальна платформа, галерея, шоурум, громадський центр. Архітектура має бути гнучкою, мультифункціональною, соціально орієнтованою.

4. Українські цирку потребують переосмислення: на тлі світових практик національна циркова інфраструктура виглядає застарілою — як фізично, так і концептуально. Потрібні інвестиції, оновлення технічної бази, перегляд цільового призначення будівель.

5. Архітектор цирку сьогодні — не лише інженер, а режисер простору: він створює не форму, а сценарій емоцій. Це вимагає нового бачення професії, вміння працювати з технологіями, командою артистів, культурним контекстом.

Перспективи подальших досліджень:

- Аналіз циркової архітектури в контексті сталого розвитку та екологічного проектування;
- Дослідження іммерсивного простору як архітектурного явища;
- Розробка типології циркових споруд ХХІ століття;
- Архітектурне проектування циркових хабів нового покоління в Україні.

Підсумовуючи, можна стверджувати: цирк більше не є лише видовищем — він стає простором емоцій, інновацій і комунікації. І саме архітектура має стати мовою, якою це спілкування відбувається.

Список використаних джерел

1. Архітектура України. ХХ століття / За ред. В. Тимофієнка. — К.: Техніка, 2002. — 472 с.
2. Тимофієнко В. І. Архітектура циркових споруд: етапи розвитку та типологія // Вісник НУ “Львівська політехніка”. — 2016. — № 848. — С. 45–51.
3. Sorensen, T. (2018). *Designing the Modern Circus: Form, Function and Technology*. New York: Routledge.
4. Diller Scofidio + Renfro. The Shed – Hudson Yards. [Офіційний сайт проєкту]. — URL: <https://dsrny.com/project/the-shed>
5. Cirque du Soleil. Official Website. — URL: <https://www.cirquedusoleil.com/>
6. Roncalli Circus (Germany). Holographic Animals & Modern Ethics in Performance. — URL: <https://www.roncalli.de/>
7. Wilson, K. (2020). Performative Architecture and Spatial Experience in Contemporary Circus. *Journal of Performance Arts*, vol. 15, issue 2, pp. 55–70.
8. World Architecture Community. Chimelong International Circus Arena. — URL: <https://worldarchitecture.org/>
9. Cirkus Cirkör – Official Site. Contemporary Circus & Education Hub. — URL: <https://cirkor.se/>
10. Белова О. В. Сценічний простір сучасного шоу: трансформація і вплив на архітектуру // Простір і культура. — 2021. — № 2(36). — С. 32–38.

11. Зеленський А. Ю. Цирк у системі креативних індустрій: нові можливості розвитку // Культура і сучасність. — 2020. — № 1. — С. 26–31.
12. Architectural Record. Reimagining Entertainment Architecture. — 2023. — URL: <https://www.architecturalrecord.com/>

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1.0 Актуальність теми та завдання

Дипломний проект виконано відповідно до завдання кафедри «Дизайн інтер'єра та меблів» Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Темою проекту є розробка інтер'єрного та просторового рішення цирку Грікке у місті Харків із врахуванням сучасних тенденцій формоутворення циркових споруд.

Актуальність проекту пов'язана зі зміною ролі цирку у сучасному культурному середовищі. Сьогодні цирковий простір вже не обмежується лише ареною для виступів, а перетворюється на багатофункціональний громадський об'єкт, який поєднує у собі елементи театру, шоу-простору та зони відпочинку. Саме тому при створенні інтер'єрів важливо враховувати не тільки естетичні характеристики середовища, а й особливості сучасних сценаріїв проведення вистав, руху глядачів та технічного оснащення будівлі.

Основною задачею проекту стало створення цілісного художнього образу цирку із збереженням історичного характеру будівлі та впровадженням сучасних дизайнерських рішень. Концепція проекту базується на поєднанні класичних архітектурних елементів із сучасними матеріалами, світловими технологіями та принципами організації громадського простору. Значна увага приділяється емоційному сприйняттю інтер'єру, оскільки цирк повинен формувати у відвідувача відчуття видовищності, святковості та занурення у театралізовану атмосферу.

При проектуванні було враховано функціональний поділ приміщень відповідно до їх призначення. Простір організовано таким чином, щоб забезпечити комфортне пересування глядачів, зручну роботу персоналу та належні умови для артистів. Планувальна структура передбачає логічний взаємозв'язок між громадськими, рекреаційними та технічними зонами. Важливим аспектом також стало створення доступного середовища для всіх категорій відвідувачів.

У проекті розроблено наступні інтер'єри:

- Інтер'єр головного фойє
- Зону відпочинку і кафе
- Граймерне приміщення

1.1 Вхідні дані

Інтер'єр поділяється на три основні функціональні зони:

- Вхідна група: вестибюль, фойє, гардероб, підсобні приміщення.
- Глядацький зал: амфітеатральна схема посадки для оптимального огляду арени.
- Сценічна зона: арена, бокові кишені, гримерки, технічні приміщення.

Особливості глядацького залу:

- Амфітеатр — крутий, з кутом нахилу підлоги близько $35\text{--}43^\circ$ для кращої видимості.
- Арена в центрі залу має постійний діаметр (у Грікке — 13 м), що дозволяє гастрольним артистам працювати без адаптації номерів.
- Максимальна близькість глядачів: найвіддаленіше місце в залі має бути на відстані 15–20 м від центру арени.
- Вертикальне розгортання простору: на відміну від театру, у цирку дія йде не лише по горизонталі, але й вгору під купол.

Конструктивні особливості:

- Купол — ключовий елемент, що визначає архітектурну форму і функціональність простору.
- У цирку Грікке купол виконаний з дерев'яних радіально розташованих ферм, що спираються на металеве кільце.
- Висота купола від арени — близько 20 м.
- Трансформація: інтер'єр цирку Грікке був передбачений для швидкого перетворення арени у театральну сцену (наприклад, для концертів або вистав).

Особливості інтер'єру цирку Грікке:

- Три яруси балконів у залі.
- Сцена розташована під кутом 45° до головної осі будівлі.
- Інженерні новації: парове опалення, електричне освітлення, вентиляція.
- Художнє оформлення: інтер'єр мав декоративне оздоблення балконів і порталів сцени, збереглося багато автентичних елементів навіть після часткової реконструкції у 1920–30-х роках.

Принципи планування:

- Прибудовані приміщення (вхідна група та підсобні приміщення) перпендикулярні до основного круглого об'єму цирку.
- Будівля має Г-подібну форму в плані.

1.2 Концепція

Об'єктом проектування було обрано будівлю цирку Грікке, розташовану за адресою: м. Харків, площа Національної гвардії, 17. Будівля є історично значущим об'єктом міського середовища та належить до архітектури початку XX століття із характерними рисами неокласицизму та модерну. Основною ідеєю проекту стало поєднання історичного характеру циркової архітектури із сучасними тенденціями формоутворення громадських інтер'єрів.

Орієнтовна площа першого поверху будівлі складає близько 1500 м². Через відсутність достатньої кількості архівних матеріалів та актуальних технічних даних точний розрахунок загальної площі всієї будівлі є неможливим. У плані будівля має Г-подібну форму, що створює складну систему внутрішньої організації простору та дозволяє формувати різноманітні функціональні сценарії.

Будівля має два основних функціональних поверхи та технічний третій рівень, який також використовується як прохід до третього ярусу глядацької зали. Висота приміщень першого поверху становить 3520 мм. Висота приміщення другого поверху, де розташована зона кафетерію та відпочинку, складає 6600 мм. Загальна максимальна висота будівлі — 28250 мм, висота купольної конструкції — 20470 мм.

У конструктивній системі будівлі використовуються несучі стіни, колони та купольна конструкція великого прольоту. Купол цирку виконує не лише конструктивну, а й композиційну функцію, формуючи домінанту внутрішнього простору глядацької зали. Конструкція купола дозволяє перекривати великий простір без значної кількості додаткових опор, що є характерною особливістю циркової архітектури.

Проектом було обрано для розробки три основні інтер'єрні зони: головне фойє, приміщення кафетерію та гримерну.

Концепція головного фойє

Площа приміщення головного фойє становить приблизно 200 м². Простір має видовжену форму, що безпосередньо вплинуло на концепцію організації інтер'єру. У приміщенні було передбачено декілька функціональних зон: вхідна група, транзитна зона, гардероб, каси самообслуговування, інформаційні каси та компактні зони очікування.

Основною ідеєю інтер'єру стало створення відчуття руху та поступового занурення глядача у атмосферу циркового шоу. Через видовжену форму приміщення було запропоновано використання конструктивного рішення стелі, яке візуально направляє відвідувача у бік глядацької зали та створює ефект динаміки.

У композиції інтер'єру активно використовуються круглі форми та арки. Коло є асоціативним відсиланням до циркового манежу та жонглерських елементів, тоді як арка символізує урочистість, театральність та початок вистави. Колірна гама побудована на насичених контрастах із використанням акцентних кольорів, характерних для циркової естетики.

Через відсутність природного освітлення у зоні фойє основну роль у формуванні атмосфери відіграє штучне освітлення. Було передбачено поєднання загального освітлення для комфортного пересування

відвідувачів та акцентного точкового освітлення для підкреслення окремих функціональних зон та декоративних елементів.

Основними матеріалами інтер'єру було обрано керамограніт, бетон, метал та гіпсокартонні конструкції. Меблі використовуються мінімально та виконують роль акцентних елементів. Для зон очікування були використані меблі червоного кольору, що підтримують загальну циркову стилістику простору.

Концепція приміщення кафетерію та зони відпочинку

Приміщення кафетерію розташоване на другому поверсі будівлі та має площу приблизно 215 м². Простір має прямокутну форму та сполучається із головним фойє за допомогою сходової групи. Висота приміщення становить 6600 мм, що дозволяє створити більш відкритий та візуально легкий інтер'єр. На відміну від головного фойє, даний простір було вирішено виконати у більш спокійній та світлій кольоровій гамі. Таке рішення пов'язане із наявністю природного освітлення через три великі вікна розміром 4000 × 1600 мм, а також із необхідністю створення комфортного середовища для відпочинку глядачів під час антрактів та перед початком вистав.

Приміщення було поділено на декілька функціональних зон: зону кафетерію, обідні зони, місця відпочинку та транзитну зону, що веде до глядацької зали. Центральним елементом композиції став кафетерій, виконаний у формі циркового шатра, що підкреслює тематичну спрямованість інтер'єру.

Для зонування простору були використані декоративні аркові конструкції та зміна рівня підлоги у обідніх зонах. Таке рішення дозволило візуально відокремити функціональні частини приміщення без використання масивних перегородок.

В інтер'єрі також застосовано поєднання загального та акцентного освітлення для створення глибини простору та підкреслення композиційних центрів. Завдяки світлим відтінкам та великій висоті приміщення було досягнуто ефекту візуального розширення простору.

Концепція гримерного приміщення

Площа гримерного приміщення становить приблизно 42 м². Простір розташований у безпосередній близькості до глядацької зали та розрахований на одночасне перебування восьми артистів. Висота приміщення складає 3520 мм.

У приміщенні було організовано декілька функціональних зон: зона відпочинку, зона підготовки до виступу та гриму, а також зона зберігання особистих речей.

Основною концепцією інтер'єру стало створення більш спокійної та камерної атмосфери для артистів цирку. На відміну від яскравого та емоційно насиченого середовища виступів, гримерна повинна забезпечувати психологічний комфорт та можливість відпочинку.

Колірна гама приміщення побудована на темніших та нейтральних відтінках із використанням окремих акцентних елементів у цирковій стилістиці. Особливу увагу приділено декоративним колонам із червоно-білими смугастими текстурами, що асоціюються із класичною цирковою естетикою.

Для оздоблення підлоги було використано чорно-білу плитку, яка композиційно поєднує нейтральний характер приміщення із більш активними декоративними акцентами. У просторі також використовуються металеві декоративні конструкції, що підкреслюють артистичність та театральність циркового мистецтва.

У приміщенні присутні несучі колони, які було вирішено інтегрувати у композицію інтер'єру як акцентні елементи. Між окремими колонами передбачені перегородки для більш функціонального зонування простору та створення приватніших зон для артистів.

1.3 Нормативна база проєктування циркових споруд в Україні (ДБН, ГОСТ)

Проектування циркових будівель в Україні регламентується низкою нормативних документів, які визначають технічні, функціональні та безпекові вимоги до громадських споруд. Попри відсутність вузькоспеціалізованих стандартів суто для цирків, їх проектування здійснюється з урахуванням норм, що стосуються театральних-видовищних установ, споруд культурного призначення та публічних будівель.

Основні документи, що регламентують проектування

1. ДБН В.2.2-40:2018 Будинки і споруди. Заклади культури. Основні положення проектування

Цей норматив є ключовим для проектування цирків, оскільки вони відносяться до закладів культури. Документ містить вимоги до:

- глядацьких залів і амфітеатрів;
- доступності для осіб з інвалідністю;
- функціонального зонування;
- протипожежного захисту;
- евакуаційних шляхів.

2. ДБН В.1.1-7:2016 Пожежна безпека об'єктів будівництва

Визначає вимоги до класів вогнестійкості матеріалів, наявності систем пожежогасіння, сигналізації, димовидалення — що особливо важливо для цирків із великою кількістю відвідувачів.

3. ДБН В.2.2-17:2006 Будинки і споруди. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди

Частково застосовується до цирків, особливо при проектуванні мобільних арен або тренувальних залів.

4. ДСТУ-Н Б В.2.2-29:2010 Настанова з проєктування громадських будівель та споруд

Включає рекомендації щодо акустики, мікроклімату, інсоляції, санітарних вузлів, гардеробів, гармонійного розміщення зон для глядачів і артистів.

Основні вимоги до планувальних рішень цирків згідно з нормативами

- Місткість глядацької зали залежить від типу цирку (стаціонарний, пересувний, спеціалізований).
- Ширина проходів — не менше 1,2 м, при великій кількості глядачів — $\geq 2,4$ м.
- Евакуаційні виходи — не менше 2–3 на зал, чітке зонування і знакування.
- Гардероби, вестибюлі, каси — проєктуються окремими зонами при вході.
- Інженерне забезпечення — цирк повинен мати системи кондиціювання, звукоізоляції, вентиляції відповідно до стандартів закладів культури.

Відсутність сучасної спеціалізації у ДБН/ГОСТ

Окремої нормативної бази саме для цирків, з урахуванням новітніх технологій (AR/VR, голографія, мультимедійні сцени), в Україні наразі не існує. Це створює певний нормативний вакуум, що гальмує впровадження інновацій у проєктуванні. Часто архітекторам доводиться орієнтуватися на документи суміжних категорій — театрів, спортивних залів, багатофункціональних комплексів.

Необхідність оновлення нормативної бази

У контексті розвитку нових форматів шоу та гнучких архітектурних просторів, важливо:

- Розробити вузькопрофільні ДБН для цирків і видовищних споруд нового типу;
- Врахувати вимоги до цифрових технологій, трансформованих сцен, інклюзивного доступу;
- Інтегрувати міжнародні підходи та стандарти до національної системи нормування.

Підсумок

Проєктування цирків в Україні спирається на загальні нормативи для культурних і публічних будівель, але не враховує специфіку сучасного циркового простору. Для формування нової архітектури цирку необхідно оновити нормативну базу, зробити її більш адаптивною до нових викликів часу, технологій і форматів шоу.

1.4 Об'ємно-планувальне рішення

В основу проекту покладено ідею інтерпретації цирку як простору емоцій та вражень. Кожне приміщення формує окремий етап взаємодії відвідувача з цирковим середовищем: динамічне та урочисте фойє створює відчуття наближення до вистави, простір кафетерію забезпечує комфортний відпочинок і соціальну взаємодію, а гримерна формує спокійне середовище для підготовки артистів. Єдність інтер'єрних рішень досягається через використання архетипових для цирку форм кола та арки, контрастних текстур, акцентного освітлення та переосмислених елементів історичної циркової естетики.

Основними акцентами інтер'єру виступають аркові декоративні конструкції, круглі композиційні елементи, акцентне освітлення, контрастні фактури оздоблювальних матеріалів, а також кольорові акценти у меблях та декоративних деталях. Дані елементи формують впізнаваний художній образ простору та підкреслюють його приналежність до циркової тематики.

Головне фойє

Приміщення головного фойє має витягнуту форму та площу близько 200 м². Простір виконує функцію головної розподільчої зони між входом до будівлі та глядацькою частиною цирку. Через значну протяжність приміщення основний напрямок руху відвідувачів організовано вздовж центральної осі.

Планувальна структура фойє включає вхідну групу, транзитну зону, гардероб, зону кас самообслуговування, інформаційно-касовий блок та місця короткочасного очікування. Функціональні зони розташовані таким чином, щоб забезпечити рівномірний розподіл потоків відвідувачів та уникнути їх перетину.

Основною особливістю просторової організації є використання видовженої геометрії приміщення для формування візуального маршруту до входу в залу для вистав. Композиція стелі та розташування декоративних елементів підкреслюють напрямок руху та створюють послідовне сприйняття простору. Враховуючи відсутність природного освітлення, важливу роль у зонуванні приміщення виконує система штучного освітлення, яка додатково акцентує окремі функціональні ділянки.

Кафетерій та зона відпочинку

Приміщення кафетерію розташоване на другому поверсі будівлі та має площу близько 215 м². Простір має прямокутну форму та безпосередньо пов'язаний із головним фойє за допомогою сходової групи. Висота приміщення становить 6600 мм, що дозволяє формувати відкритий

громадський простір із великою кількістю повітря та природного освітлення.

Планувальне рішення передбачає поділ приміщення на декілька функціональних зон: транзитну зону, яка забезпечує переміщення відвідувачів між сходами та входом до глядацької зали; зону кафетерію для замовлення напоїв та страв; обідні зони; а також місця відпочинку під час антрактів або перед початком вистави.

Центральне положення у композиції займає зона кафетерію, навколо якої організовано посадкові місця для відвідувачів. Для покращення просторового сприйняття та підкреслення функціонального поділу окремі зони підняті на невеликий рівень відносно основної площини підлоги. Межа між сходовою групою та основною частиною приміщення акцентується декоративними арковими конструкціями, які формують вхідний просторовий вузол.

Завдяки наявності трьох вікон розміром 4000×1600 мм приміщення має достатній рівень природного освітлення, що дозволяє організувати комфортне середовище для перебування значної кількості відвідувачів.

Гримерне приміщення

Гримерна розташована у безпосередній близькості до глядацької зали та має площу близько 42 м². Висота приміщення складає 3520 мм. Простір розрахований на одночасне перебування восьми артистів та забезпечує умови для підготовки до виступу і відпочинку між виходами на манеж.

Планувальне рішення передбачає організацію декількох функціональних зон: робочої зони для нанесення гриму та підготовки артистів, зони відпочинку, а також місць для зберігання особистих речей і сценічного реквізиту.

Особливістю приміщення є наявність несучих колон, які інтегровані у загальну структуру простору та використовуються як елементи функціонального зонування. Між окремими колонами передбачено встановлення легких перегородок, що дозволяє частково розділити робочі та відпочинкові зони без втрати цілісності простору.

Через відсутність природного освітлення комфортне використання приміщення забезпечується системою загального та локального освітлення. Основні робочі місця обладнані додатковими джерелами світла для створення необхідних умов під час нанесення гриму та підготовки артистів до виступу.

1.5 Художньо-образне рішення

Головне фойє цирку має площу близько 200 м² при висоті приміщення 3520 мм. Простір має витягнуту конфігурацію та є основною розподільчою зоною будівлі. У приміщенні розташовані вхідна група, гардероб, каси самообслуговування, інформаційна зона та місця короткочасного очікування. Фойє безпосередньо пов'язане зі сходовою групою, яка

забезпечує доступ до другого поверху. Оскільки приміщення не має природного освітлення, художній образ формується переважно засобами штучного світла. Композиційне рішення побудоване на використанні арокних елементів та круглих форм, які повторюються у декоративних конструкціях та деталях оздоблення. Основна увага приділяється організації вільного руху відвідувачів, тому транзитна зона проходить через увесь простір і залишається відкритою від входу до глядацької зали.

В оздобленні використано поєднання насичених кольорових акцентів, металевих елементів, керамограніту та декоративних конструкцій, що підкреслюють циркову тематику інтер'єру.

Приміщення кафетерію та зони відпочинку має площу близько 215 м² та висоту 6600 мм. Простір розташований на другому поверсі та пов'язаний із головним фойє сходовою групою. Приміщення є прохідним і використовується як зона відпочинку під час антрактів та перед початком вистав. Природне освітлення забезпечують три великі вікна розміром 4000×1600 мм, що створюють комфортні умови перебування та підкреслюють значний внутрішній об'єм приміщення. Композиційним центром виступає зона кафетерію, виконана у стилізованій формі циркового шатра. Навколо неї організовані місця для відпочинку та прийому їжі. Для розмежування функціональних ділянок використані декоративні арки та локальні перепади рівня підлоги. Як і в головному фойє, основним принципом планувальної організації є безперешкодний рух відвідувачів, тому транзитна зона проходить через центральну частину приміщення та поєднує сходову групу із входом до глядацької зали. Колірне рішення виконане у світліших тонах із використанням контрастних фактур та акцентного освітлення.

Гримерне приміщення має площу близько 42 м² при висоті 3520 мм. Простір розрахований на одночасне перебування восьми артистів та включає робочі місця для нанесення гриму, місця відпочинку та систему зберігання особистих речей і реквізиту. Приміщення не має природного освітлення та обладнане системою загального і локального штучного освітлення. Особливістю планувального рішення є наявність двох входів: один забезпечує прямий доступ до сцени, інший веде до службової закулісної частини будівлі. У просторі присутні несучі колони, які інтегровані у композицію інтер'єру та використовуються як елементи зонування. Художній образ побудований на поєднанні стриманої кольорової гами з окремими цирковими акцентами у вигляді декоративних текстур та металевих конструкцій. Таке рішення дозволяє створити спокійне середовище для підготовки артистів до виступу та відпочинку після нього.

Таким чином художньо-образне рішення інтер'єрів побудоване на поєднанні циркової символіки, сучасних засобів композиції та раціональної організації простору. Використання круглих і аркових форм, акцентного освітлення, контрастних фактур та продуманих транзитних зв'язків забезпечує цілісність усіх інтер'єрних рішень і підкреслює функціональне призначення кожного приміщення.

1.6 Кольорове рішення

Кольорове рішення головного фойє побудоване на поєднанні світлих нейтральних відтінків із насиченими акцентними кольорами. Основними кольорами інтер'єру є білий, кремовий, червоний, чорний та золотисто-жовтий. Світлі поверхні стін і стелі створюють відчуття простору, а червоні меблі та декоративні елементи підсилюють циркову атмосферу. Золотисті акценти використовуються в оздобленні стін та підсвічених елементах, додаючи інтер'єру виразності та урочистості. Контраст чорних і світлих деталей підкреслює геометрію простору та декоративних конструкцій.

У приміщенні кафетерію переважають світлі теплі відтінки білого, бежевого та кремового кольорів. Таке рішення пов'язане з великою висотою приміщення та наявністю природного освітлення через три великі вікна. Світла кольорова гамма дозволяє візуально збільшити простір і створити комфортну атмосферу для відпочинку відвідувачів. Акцентними кольорами виступають червоний та бордовий, які використовуються у меблях, декоративних елементах та освітлювальних приладах. Додаткову виразність інтер'єру створює поєднання світлих поверхонь із графічними декоративними деталями та контрастними фактурами.

Колірне рішення гримерної побудоване на використанні темних нейтральних відтінків сірого, графітового та чорного кольорів. Така палітра сприяє створенню спокійної атмосфери для підготовки артистів до виступу та відпочинку після нього. Акцентами інтер'єру є декоративні колони з червоно-білими смугами, які відсилають до традиційної циркової символіки. Контрастне чорно-біле покриття підлоги поєднує стриману кольорову гаму приміщення з більш активними декоративними елементами та підтримує загальну стилістику проекту.

1.7 Обробчі матеріали

Для оздоблення інтер'єрів цирку Грікке були обрані сучасні матеріали, що відповідають вимогам довговічності, зносостійкості, пожежної безпеки та естетичної виразності громадських просторів. Використані матеріали дозволяють реалізувати складні архітектурні форми, характерні для обраної концепції інтер'єру, та забезпечують комфортну експлуатацію приміщень з великою кількістю відвідувачів.

У приміщеннях головного фойє та кафетерію підлогове покриття виконано з великоформатного керамограніту розміром 600×600 мм та товщиною 10–12 мм. Для декоративного оформлення використано графічний рисунок у вигляді контрастних круглих краплень різного діаметра, що підтримують загальну циркову тематику інтер'єру. Керамограніт виготовляється методом пресування під високим тиском з подальшим випалом при температурі понад 1200 °C, що забезпечує високу щільність матеріалу. Середня щільність керамограніту становить 2200–2400 кг/м³, а міцність на згин досягає 35–50 МПа. Водопоглинання

матеріалу не перевищує 0,5 %, що забезпечує його стійкість до вологи та тривалий термін експлуатації. Завдяки високій зносостійкості керамограніт широко застосовується у громадських будівлях із інтенсивним рухом людей.

У приміщенні використано керамогранітне покриття з чорно-білим геометричним рисунком. Контрастне рішення підлоги підкреслює циркову стилістику простору та поєднує стриману кольорову гаму приміщення з декоративними акцентами інтер'єру.

Для оздоблення стін використано декоративну штукатурку та декоративні панелі. Декоративна штукатурка характеризується високою паропроникністю, стійкістю до механічних пошкоджень та довговічністю. Товщина декоративного шару становить від 2 до 5 мм залежно від типу фактури. Матеріал дозволяє створювати різноманітні рельєфні поверхні та забезпечує додаткову художню виразність інтер'єру без використання складних облицювальних систем.

Арочні декоративні елементи, карнизи, молдинги та об'ємний декор виконані з архітектурного гіпсу або поліуретанових декоративних виробів. Дані матеріали відрізняються невеликою вагою, вогнестійкістю та високою точністю відтворення складних декоративних деталей. Середня густина гіпсових виробів становить 1200–1500 кг/м³. Використання таких елементів дозволяє формувати характерний художній образ інтер'єру та підкреслювати історичні мотиви архітектури цирку.

Складні криволінійні форми стелі у головному фойє виконані за допомогою гіпсокартонних конструкцій на металевому каркасі. Для монтажу застосовуються гіпсокартонні листи товщиною 12,5 мм, які дозволяють створювати плавні геометричні форми та багаторівневі композиції. Металевий каркас забезпечує жорсткість конструкцій та надійність їх експлуатації.

Декоративні арки, окремі перегородки та конструктивні елементи інтер'єру виконані на металевій основі. Металеві профілі забезпечують необхідну міцність конструкцій при відносно невеликій вазі та дозволяють реалізовувати складні архітектурні форми. Для декоративного оздоблення металевих елементів передбачено порошкове фарбування, яке відзначається стійкістю до стирання та механічних пошкоджень.

Поєднання керамограніту, декоративної штукатурки, архітектурного гіпсу, металу та гіпсокартонних конструкцій дозволяє створити цілісний інтер'єрний образ, забезпечити довговічність оздоблення та підкреслити художню концепцію проекту.

1.8 Обладнання інтер'єрів

Обладнання приміщень цирку Грікке було підібрано відповідно до функціонального призначення кожної зони, вимог ергономіки та загальної художньої концепції проекту. Основна увага приділялася забезпеченню комфорту відвідувачів та створенню необхідних умов для роботи артистів і персоналу цирку.

У приміщенні головного фойє кількість меблів є мінімальною, що обумовлено необхідністю забезпечення безперешкодного руху

відвідувачів. Основним обладнанням є три каси самообслуговування, розташовані поблизу вхідної групи та призначені для придбання квитків і отримання необхідної інформації. У зоні очікування встановлені м'які пуфи, які забезпечують короткочасний відпочинок відвідувачів перед початком вистави. Вільне планування приміщення дозволяє організувати зручний транзитний простір та уникнути скупчення людей у місцях основного руху.

У приміщенні кафетерію та зони відпочинку центральним елементом обладнання виступає стійка кафетерію, виконана у формі стилізованого циркового шатра. Навколо неї розташовані місця для прийому їжі та відпочинку. Для відвідувачів передбачено декілька типів столів: окремо розташовані круглі столи, столи інтегровані в конструкцію колон, а також компактні столики, вбудовані в диванні групи. Таке рішення дозволяє організувати різні сценарії використання простору та забезпечити комфортне перебування як окремих відвідувачів, так і невеликих груп людей. Для сидіння використовуються стільці, дивани та м'які меблеві елементи, які формують затишне середовище для відпочинку під час антрактів або перед початком вистави.

Гридерне приміщення обладнане професійними робочими місцями для підготовки артистів до виступу. Основу обладнання складають туалетні столики з дзеркалами та локальним освітленням, що забезпечують комфортні умови для нанесення гриму та підготовки сценічного образу. Для зберігання особистих речей, костюмів та реквізиту передбачені вбудовані полиці, шафи та мобільні вішалки для одягу. У приміщенні також організована зона відпочинку з м'якими пуфами та журнальним столиком, що дозволяє артистам відновлювати сили між виступами та очікувати виходу на сцену у комфортних умовах.

Підбір меблів та обладнання здійснювався з урахуванням функціональних потреб користувачів, особливостей експлуатації громадських приміщень та загальної стилістики інтер'єрів цирку. Всі елементи обладнання гармонійно інтегровані у просторову композицію та підтримують художній образ проекту.

Розділ 2. Особливості проектування дизайну інтер'єрів приміщень сучасних цирків

2.1 Принципи формування сучасного дизайну цирків

Сучасний дизайн інтер'єрів цирків базується на кількох ключових принципах:

- **Функціональність:** кожен елемент простору має бути максимально зручним як для артистів, так і для глядачів. Продумується рух потоків людей, зони відпочинку та технічні приміщення.
- **Гнучкість і трансформованість:** простір має швидко адаптуватися під різні види вистав — від класичних циркових шоу до сучасних перформансів без участі тварин.
- **Технологічність:** активне використання сучасних технологій — світлового та звукового обладнання, механізації сцени й куполу.
- **Емоційність:** дизайн створює яскраві враження та налаштовує глядача на святкову атмосферу ще до початку вистави.
- **Екологічність:** застосування екологічно чистих матеріалів, енергозберігаючих технологій та безпечних систем.

2.2 Ергономіка простору

Ергономіка має надзвичайно важливе значення у плануванні циркових приміщень:

- **Сцена та арена:** мають забезпечувати чудову видимість з будь-якого місця, а також відповідати розмірам для виконання різноманітних номерів.
- **Глядацькі місця:** оптимальний кут нахилу трибун (12–20°), достатня ширина проходів між рядами для зручного пересування.
- **Бекстейдж-зони:** комфортні гримерки, тренувальні зали, технічні приміщення та продумані шляхи пересування артистів.
- **Загальні зони:** просторі холи та коридори для комфортного розподілу глядацького потоку, безбар'єрне середовище для людей з інвалідністю.

2.3 Кольорова гама цирків

Колористика цирків сьогодні трактується по-новому:

- У головній арені використовуються яскраві, контрастні кольори — червоний, золотий, синій, що створюють святкову атмосферу.
- В загальних зонах (холи, коридори) переважають нейтральні та теплі відтінки — бежевий, сірий, пастельні кольори для відпочинку очей, але з наявністю акцентів у вигляді кольорових рішень або текстур.
- У репетиційних і допоміжних приміщеннях — спокійні, світлі кольори для створення робочої обстановки.

Кольорова гама підтримує концепцію шоу, підсилює емоційність, але не має відволікати увагу від основного дійства.

2.4 Види освітлення приміщень цирку

- Хол: поєднання декоративного освітлення (люстри, бра) і функціонального (вбудовані світильники), з м'якими теплими відтінками.
- Коридори: м'яке, ненав'язливе освітлення, яке забезпечує комфортне переміщення. Застосовуються вбудовані лампи або світлові лінії.
- Головна зала з куполом: професійне сценічне освітлення — прожектори, заливаюче світло, динамічне освітлення з можливістю зміни кольору та напрямку світла для створення ефектних шоу.

2.5 Приклади формування сучасних цирків у класичному стилі

- Cirque d'Hiver Bouglione (Париж): зберіг класичну архітектуру XIX століття — різьблені деталі, багатий декор у золоті та червоному бархаті, але інтегрував сучасні світлові та звукові технології.
- Cirque Royal (Брюссель): після реставрації поєднує старовинні архітектурні форми з оновленими залами та сучасними інженерними рішеннями. Збережені колони, куполи й орнаменти.
- Новий цирк в Уфі (Росія): інтер'єр витриманий у стилі радянської класики, доповнений сучасними зручностями — мобільними сценами, новими акустичними системами та комфортними глядацькими зонами.

Ці приклади демонструють, що сучасний дизайн цирків навіть у класичному стилі враховує вимоги комфорту, безпеки та технічного прогресу.

Розрахунок штучного освітлення

Розрахунок штучного освітлення головного фойє

Розрахунок штучного освітлення головного фойє виконано методом світлового потоку. Площа приміщення становить приблизно 200 м², висота стелі — 3520 мм. Оскільки приміщення не має природного освітлення, у проекті передбачено комбіновану систему штучного освітлення, що складається з трьох груп: загального, акцентного та локального декоративного освітлення.

Для розрахунку прийнято нормативну освітленість для громадського вестибюльного простору $E = 200$ лк, коефіцієнт запасу $K = 1,4$, коефіцієнт використання світлового потоку $\eta = 0,6$.

$$N = (E \times S \times K) \div (F \times \eta)$$

Загальний необхідний світловий потік:

$$\Phi = (200 \times 200 \times 1.4) \times 0.6 = 93333 \text{ лм}$$

Світловий потік розподілено між трьома групами освітлення:

1. Загальне освітлення — 70 %

$$93333 \times 0.7 = 65333 \text{ лм}$$

Для загального освітлення прийнято світильники зі світловим потоком 3000 лм.

$$N = 65333 \div 3000 = 21.7$$

Приймаємо 22 світильники загального освітлення.

2. Акцентне освітлення — 20 %

$$93333 \times 0.2 = 18667 \text{ лм}$$

Для акцентного освітлення прийнято трекові споти зі світловим потоком 1200 лм.

$$N = 18667 \div 1200 = 15.5$$

Приймаємо 16 трекових спотів.

3. Локальне декоративне освітлення — 10 %

$$93333 \times 0.1 = 9333 \text{ лм}$$

Для локального освітлення зон очікування прийнято підвісні світильники зі світловим потоком 900 лм.

$$N = 9333 \div 900 = 10.3$$

Приймаємо 10 підвісних світильників.

Отже, для головного фойє передбачено: 22 світильники загального освітлення, 16 трекових спотів та 10 підвісних декоративних світильників. Для громадського простору рекомендовано використовувати нейтрально-теплу температуру світла 3000–3500 К.

Розрахунок штучного освітлення приміщення кафетерію та зони відпочинку

Розрахунок штучного освітлення приміщення кафетерію виконано методом світлового потоку. Площа приміщення становить приблизно 215 м², висота стелі — 6600 мм. У приміщенні передбачено комбіновану систему освітлення, що складається із загального, акцентного та локального декоративного освітлення.

Для розрахунку прийнято нормативну освітленість $E = 300$ лк, коефіцієнт запасу $K = 1,4$, коефіцієнт використання світлового потоку $\eta = 0,55$. Для приміщення з більшою висотою стелі коефіцієнт використання світлового потоку прийнято трохи нижчим, ніж для головного фойє.

$$\Phi = (E \times S \times K) \div \eta$$

Загальний необхідний світловий потік:

$$\Phi = (300 \times 215 \times 1.4) \div 0.55 = 164181 \text{ лм}$$

Світловий потік розподілено між трьома групами освітлення:

1. Загальне освітлення — 55 %

$$164181 \times 0.55 = 90300 \text{ лм}$$

Для загального освітлення передбачено один великий центральний LED-світильник.

Приймаємо світловий потік центрального світильника:

$$F = 90000 \text{ лм}$$

Отже, для загального освітлення приймаємо 1 великий центральний LED-світильник світловим потоком близько 90 000 лм.

2. Акцентне освітлення — 22,5 %

$$164181 \times 0.225 = 36941 \text{ лм}$$

Для акцентного освітлення прийнято трекові споти зі світловим потоком 1200 лм.

$$N = 36941 \div 1200 = 30.8$$

Приймаємо 31 трековий спот.

3. Локальне декоративне освітлення — 22,5 %

$$164181 \times 0.225 = 36941 \text{ лм}$$

Для локального декоративного освітлення прийнято підвісні світильники над зонами відпочинку та прийому їжі зі світловим потоком 900 лм.

$$N = 36941 \div 900 = 41.0$$

Приймаємо 41 підвісний світильник.

Отже, для приміщення кафетерію та зони відпочинку передбачено: 1 центральний LED-світильник світловим потоком близько 90 000 лм, 31 трековий спот та 41 підвісний декоративний світильник.

Рекомендована колірна температура світла для даного приміщення — 3000–3500 К, оскільки простір виконує функцію відпочинку, очікування та прийому їжі.

Розрахунок штучного освітлення гримерної

Розрахунок штучного освітлення гримерного приміщення виконано методом світлового потоку. Площа приміщення становить приблизно 42 м², висота стелі — 3520 мм. Оскільки у приміщенні відсутнє природне освітлення, передбачено комбіновану систему штучного освітлення: основне освітлення у вигляді трекових спотів, підсвітка дзеркал LED-стрічками та точкове освітлення над кожним туалетним столиком.

Для розрахунку прийнято нормативну освітленість $E = 500$ лк, коефіцієнт запасу $K = 1,4$, коефіцієнт використання світлового потоку $\eta =$

0,6.

$$\Phi = (E \times S \times K) \div \eta$$

Загальний необхідний світловий потік:

$$\Phi = (500 \times 42 \times 1.4) \div 0.6 = 49000 \text{ лм}$$

Світловий потік розподілено між трьома групами освітлення:

Основне освітлення — 40 %

$$49000 \times 0.4 = 19600 \text{ лм}$$

При світловому потоці одного трекового спота 1200 лм:

$$N = 19600 \div 1200 = 16.3$$

Ітог 17 трекових спотів.

LED-підсвітка дзеркал — 20 %

$$49000 \times 0.2 = 9800 \text{ лм}$$

Для 8 гримерних місць:

$$9800 \div 8 = 1225 \text{ лм}$$

Приймаємо 8 LED-підсвіток по 1200 лм.

Точкове освітлення над туалетними столиками — 40 %

$$49000 \times 0.4 = 19600 \text{ лм}$$

Для 8 робочих мест:

$$19600 \div 8 = 2450 \text{ лм}$$

Ітог 8 точкових світильників по 2400–2500 лм.

Рекомендована колірна температура світла для гримерної: 3500–4000 К для основного освітлення та 4000–4500 К для дзеркал, щоб не спотворювати кольори гриму.

Список використаної літератури

1. ДБН В.2.2-9:2018. Громадські будинки та споруди. – Київ : Мінрегіонбуд України, 2018.
2. ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. – Київ : Мінрегіонбуд України, 2018.
3. ДБН В.2.5-28:2018. Природне і штучне освітлення. – Київ : Мінрегіонбуд України, 2018.
4. ДБН В.1.1-7:2016. Пожежна безпека об'єктів будівництва. – Київ : Мінрегіонбуд України, 2017.
5. ДБН В.2.5-67:2013. Опалення, вентиляція та кондиціонування. – Київ : Мінрегіонбуд України, 2013.
6. СНиП 2.08.02-89. Общественные здания и сооружения. – Москва : Стройиздат, 1989.
7. Ернст Нойферт. Будівельне проектування (Neufert. Architects' Data). – Київ : Основи, 2017.
8. Чінг Ф. Архітектура: форма, простір та порядок. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2020.
9. Чінг Ф. Дизайн інтер'єру. Ілюстрований довідник. – Харків : Ранок, 2021.
10. Панеро Ю., Зельник М. Основи ергономіки. Людина, простір, інтер'єр. – Київ : АртЕк, 2018.
11. Кипнис М. Архітектурне проектування громадських будівель. – Київ : Будівельник, 2016.
12. Іванова І. Сучасний дизайн інтер'єру громадських просторів. – Київ : КНУБА, 2019.
13. Тімоті Самара. Дизайн-елементи. Колір та композиція. – Харків : ArtHuss, 2020.
14. Birren F. Color Psychology and Color Therapy. – New York : Pickle Partners Publishing, 2013.
15. Heller E. Psychologie de la couleur. – Paris : Pyramyd, 2009.
16. Karlen M., Benya J. Lighting Design Basics. – New Jersey : Wiley, 2020.
17. DiLaura D., Houser K., Mistrick R. The Lighting Handbook. – New York : Illuminating Engineering Society, 2020.
18. IES Lighting Reference Handbook. – New York : Illuminating Engineering Society, 2011.
19. Bouissac P. The Semiotics of Circus. – Berlin : Walter de Gruyter, 2012.
20. Stoddart H. Rings of Desire: Circus History and Representation. – Manchester : Manchester University Press, 2000.
21. Tait P., Lavers K. The Routledge Circus Studies Reader. – London :

Routledge, 2016.

22. Станішевський Ю. Історія циркового мистецтва. – Київ : Мистецтво, 2009.
23. Picon-Vallin B. Cirque du Soleil: The Spark of Creativity. – Montreal : XYZ Publishing, 2004.
24. Ching F., Binggeli C. Interior Design Illustrated. – Hoboken : Wiley, 2018.
25. Kilmer R., Kilmer W. Designing Interiors. – Hoboken : Wiley, 2014.
26. Architectural Graphic Standards. – New York : Wiley, 2017.
27. Time-Saver Standards for Interior Design and Space Planning. – New York : McGraw-Hill, 2001.
28. Каталоги оздоблювальних матеріалів та технічна документація виробників керамограніту, декоративних штукатурок, гіпсокартонних систем та світлотехнічного обладнання.
29. Офіційні матеріали та архівні джерела щодо будівлі цирку Грікке в місті Харків.
30. Матеріали офіційного сайту KharkivWiki щодо історії цирку Грікке та розвитку циркової архітектури Харкова.

ДОДАТОК А

Аналоги

1. Chimelong Hengqin International Circus City, Чжухай (Китай)
https://circusfestival.chimelong.com/col_21/

Розважальний комплекс Chimelong Group, орієнтований на сучасні циркові шоу.

Орієнтовна площа становить понад 1000 м². Комплекс поділяється на 6 функціональних зон: вхідну групу, зону очікування та відпочинку, ресторанну частину, барну зону, комунікаційні проходи та декоративно-експозиційний простір. Інтер'єр виконаний у стилі сучасного еклектичного модерну з елементами тематичного дизайну. Основними засобами виразності є насичена кольорова гама, масштабні декоративні об'єкти та графічні панелі. У просторі використано скляні поверхні, глянцеві покриття та багаторівневе освітлення, що формують динамічне та емоційно насичене середовище.

2. Circus Paninificio Caffè, Ріміні (Італія), дизайнер Cristina Zanni, 2017

<https://www.circusrimini.com/>

Орієнтовна площа становить 150–200 м². Заклад поділяється на 5 функціональних зон: вхідну групу, зону посадкових місць, барну зону обслуговування, комунікаційні проходи та санітарні приміщення. Інтер'єр виконаний у сучасній інтерпретації ар-деко та неокласици. Основними композиційними засобами є арочні форми, симетрична організація простору та декоративне освітлення. Колористичне рішення побудоване на поєднанні нейтральної гами з тематичними графічними елементами, що формують атмосферу театральності та візуальної цілісності.

2. Circus Lounge (Cinesky Cinema)

<https://www.archilovers.com/projects/299411/circus-lounge-cinesky-cinema.html>

Орієнтовна площа становить 200–300 м². Простір поділяється на 4 функціональні зони: зону очікування, лаунж-зону відпочинку, комунікаційні проходи та індивідуальні місця для відвідувачів. Інтер'єр виконаний у стилі мінімалістичного неомодерну. Основними засобами виразності є смугасті патерни, плавні форми та контрастне колористичне рішення. Поєднання декоративних панелей, м'яких меблів і локального освітлення створює камерну атмосферу та підкреслює тематичний характер простору.

3. Cirque d'Hiver Bouglione, Париж (Франція)

<https://www.cirquedhiver.com/en/>

Загальна площа становить близько 6000 м². Будівля поділяється на 5 основних зон: вхідну групу, фойє та буфетні простори, глядацьку залу з ареною, комунікаційні зони та службові приміщення. Інтер'єр виконаний у стилі історичного неокласицизму з елементами театральної архітектури XIX століття. Формоутворення базується на арочних отворах, симетричних композиціях, округлих об'ємах та декоративних орнаментальних деталях. Колірна гама побудована на поєднанні червоних, золотих, кремових і темно-коричневих відтінків. Концепція простору спрямована на створення урочистої атмосфери та підкреслення історичної спадщини циркового мистецтва через декоративність, тепле освітлення та театральну стилістику.

4. Cotidiano – Il bistrot del Teatro, Мартіна-Франка (Італія), K1 artStudio & Partners, 2019

[https://](https://www.archilovers.com/projects/260169/cotidiano-il-bistrot-del-teatro.html)

www.archilovers.com/projects/260169/cotidiano-il-bistrot-del-teatro.html

Загальна площа становить близько 180 м². Простір поділяється на 4 функціональні зони: вхідну групу, залу для відвідувачів, барну зону та комунікаційні проходи. Інтер'єр виконаний у сучасній інтерпретації неокласики з елементами театральної естетики. Формоутворюючими

елементами є арочні отвори, декоративні ніші та симетричні композиції. Колірна гама побудована на поєднанні кремових, бордових і темно-коричневих відтінків. Концепція інтер'єру спрямована на створення зв'язку між історичною архітектурою театру та сучасним громадським простором.

5. Duddell's London, City of London (Великобританія), Michaelis Boyd, 2018

<https://www.archilovers.com/projects/223222/duddell-s-london.html>

Загальна площа становить близько 900 м². Простір поділяється на 5 функціональних зон: вхідну групу, ресторанну залу, барну зону, комунікаційні проходи та допоміжні приміщення. Інтер'єр виконаний у стилі сучасної неокласики з елементами історичної архітектури. Формоутворюючими елементами є високі арочні вікна, симетричні композиції, декоративне ліплення та геометричні патерни підлоги. Колірна гама побудована на поєднанні кремових, темно-коричневих, смарагдових і золотистих відтінків. Концепція інтер'єру базується на поєднанні історичної спадщини будівлі з сучасними матеріалами, освітленням і громадськими функціями

6. Elbphilharmonie, Гамбург (Германія), Herzog & de Meuron, 2016

<https://www.archilovers.com/projects/2859/elbphilharmonie.html>

Загальна площа становить близько 120 000 м². Комплекс поділяється на 6 функціональних зон: вхідну групу, громадські фойє, концертні зали, оглядові простори, комунікаційні зони та допоміжні приміщення. Інтер'єр виконаний у стилі неомодерну з елементами футуристичної архітектури. Формоутворюючими елементами є плавні криволінійні поверхні, великі скляні конструкції, органічна пластика стелі та м'які геометричні форми.

Колірна гама побудована на поєднанні білих, світло-сірих, деревних і скляних відтінків. Концепція простору базується на взаємодії світла, архітектури та панорамних видів, що створюють відчуття легкості, відкритості та сучасності.

7. Театр Єрмоловой, Москва, реконструкція інтер'єрів, 2015

[https://
ooya-](https://ooya-)

moskva.livejournal.com/4751995.html

Загальна площа громадських просторів становить близько 1500 м². Простір поділяється на 5 функціональних зон: вхідну групу, фойє, зони очікування, комунікаційні коридори та буфетну зону. Інтер'єр виконаний у стилі сучасного модерну з елементами неокласицизму. Формоутворюючими елементами є прямолінійні об'єми, скляні перегородки, ритмічні конструкції стелі та декоративні панелі. Колірна гама побудована на поєднанні теплих деревних, бежевих, сірих і чорних відтінків. Концепція інтер'єру базується на делікатній модернізації історичного театрального середовища шляхом інтеграції сучасних матеріалів, освітлення та прозорих конструкцій.

8. Everyman Theatre, Ліверпуль (Великобританія), Haworth Tompkins, 2013

[https://
www.hawor
htompkins
com/
ork/
veryman-
theatre](https://www.haworthtompkins.com/ork/veryman-theatre)

Загальна площа становить близько 8 000 м². Будівля поділяється на 6 функціональних зон: вхідну групу, фойє, глядацьку залу, зони очікування та відпочинку, комунікаційні простори та службові приміщення. Інтер'єр виконаний у стилі сучасного модерну з елементами індустріального дизайну. Формоутворюючими елементами є

відкриті конструкції, прямолінійні об'єми, багаторівневі простори та виразні геометричні форми. Колірна гама побудована на поєднанні світло-сірих, білих, деревних і червоних акцентних відтінків. Концепція простору базується на створенні відкритого та демократичного театрального середовища, де громадські зони стають продовженням міського простору.

9. Experimental Media and Performing Arts Center (EMPAC), Трой, США, бюро Grimshaw, 2008

<https://www.archilovers.com/projects/135519/experimental-media-and-performing-arts-center-empac.html>

Загальна площа становить близько 20 000 м². Комплекс поділяється на 6 функціональних зон: вхідну групу, фойє, концертні та театральні зали, виставкові простори, комунікаційні зони та технічні приміщення. Інтер'єр виконаний у стилі технологічного неомодерну. Формоутворюючими елементами є криволінійні поверхні, круглі світлові елементи та великомасштабні дерев'яні панелі. Колірна гама побудована на поєднанні світлих деревних, бежевих, сірих і білих відтінків. Концепція простору базується на інтеграції архітектури, акустики та освітлення в єдине середовище для мистецьких і перформативних подій.

10. House of Music Hungary, Будапешт (Венгрія), Sou Fujimoto Architects

<https://www.archdaily.com/1001574/house-of-music-budapest-sou-fujimoto-architects>

Загальна площа становить близько 9 000 м². Будівля поділяється на 5 функціональних зон: вхідну групу, виставкові простори, концертні зали, рекреаційні зони та комунікаційні приміщення. Інтер'єр виконаний у стилі органічного неомодерну. Формоутворюючими елементами є плавні

криволінійні форми, скляні фасади та перфорована стеля з інтегрованим освітленням. Колірна гама побудована на поєднанні світлих деревних, золотистих, білих і чорних відтінків. Концепція простору ґрунтується на взаємодії архітектури, світла та природного середовища, створюючи відкритий культурний простір із виразною пластикою форм.

11. Театр Камала, Казань, Wowhaus + Kengo Kuma & Associates, QPRO Architects, 2025

<https://archi.ru/projects/world/18517/teatr-kamala-v-kazani>

Загальна площа становить близько 56 000 м². Будівля поділяється на 6 функціональних зон: вхідну групу, фойє, глядацькі зали, рекреаційні простори, комунікаційні зони та службові приміщення. Інтер'єр виконаний у стилі неомодерну з інтеграцією національних орнаментальних мотивів. Формоутворюючими елементами є плавні криволінійні поверхні, декоративні панелі з перфорованими патернами та хвилеподібні стельові конструкції. Колірна гама побудована на поєднанні світлих деревних, бежевих, золотистих і білих відтінків. Концепція простору базується на поєднанні сучасної архітектури з традиційною культурною спадщиною через використання орнаменту, світла та ритмічних декоративних елементів.

12. Kids Museum of Glass, Шанхай (Китай), Coordination Asia

[w](#)
[y.](#)

[https://](https://w.archdaily.com/966591/kids-museum-of-glass-)
[w.archdaily](https://w.archdaily.com/966591/kids-museum-of-glass-)
[com/](https://w.archdaily.com/966591/kids-museum-of-glass-)
[966591/](https://w.archdaily.com/966591/kids-museum-of-glass-)
[kids-](https://w.archdaily.com/966591/kids-museum-of-glass-)
[museum-](https://w.archdaily.com/966591/kids-museum-of-glass-)
[of-glass-](https://w.archdaily.com/966591/kids-museum-of-glass-)

[coordination-asia](#)

[w](#)

Загальна площа становить близько 1 500 м². Простір поділяється на 5 функціональних зон: вхідну групу, виставкові простори, інтерактивні зони, рекреаційні зони та комунікаційні проходи. Інтер'єр виконаний у стилі сучасного неомодерну. Формоутворюючими елементами є скляні конструкції, геометричні об'єми, графічні патерни та контрастні площини. Колірна гама побудована на поєднанні чорного, білого, жовтого, рожевого та фіолетового відтінків. Концепція простору базується на створенні інтерактивного середовища через використання світла, графіки, кольору та прозорих конструкцій, що формують динамічний візуальний образ.

13. Le Théâtre Saint-Nazaire, Сен-Назер (Франція), K Architectures, 2012

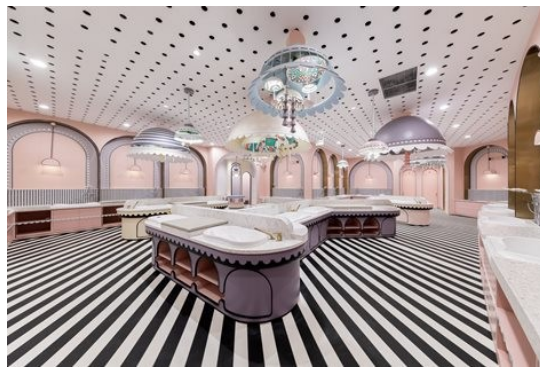

[https://
theatre-k-architectures](https://www.archdaily.com/298563/saint-nazaire-theatre-k-architectures)

[www.archdaily.com/298563/saint-nazaire-](https://www.archdaily.com/298563/saint-nazaire-theatre-k-architectures)

Загальна площа становить близько 4 500 м². Будівля поділяється на 5 функціональних зон: вхідну групу, фойє, глядацьку залу, комунікаційні простори та службові приміщення. Інтер'єр виконаний у стилі неомодерну з елементами індустриальної архітектури. Формоутворюючими елементами є геометричні об'єми, відкриті бетонні поверхні, перфоровані декоративні панелі та виразні сходові конструкції. Колірна гама побудована на поєднанні сірих, чорних, бежевих і червоних акцентних відтінків. Концепція простору базується на поєднанні історичної архітектурної спадщини з сучасними матеріалами, освітленням і мінімалістичними формами, що підкреслюють театральний характер інтер'єру.

14. Loong Swim Club, Сучжоу (Китай), X+Living Architecture and Interior Design, 2019

[https://www.archilovers.com/
projects/250512/loong-swim-club.html](https://www.archilovers.com/projects/250512/loong-swim-club.html)

Загальна площа становить близько 2 000 м². Простір поділяється на 5 функціональних зон: вхідну групу, зони відпочинку, дитячі ігрові простори, комунікаційні зони та багатофункціональні громадські приміщення. Інтер'єр виконаний у стилі сучасного постмодернізму з елементами циркової естетики. Формоутворюючими елементами є арочні конструкції, ритмічні геометричні патерни, декоративні світильники та криволінійні композиції. Колірна гама побудована на поєднанні білих, рожевих, бежевих і чорних відтінків з контрастними графічними акцентами. Концепція простору базується на створенні казкової театралізованої атмосфери через використання декоративних форм, орнаментів та масштабних світлових елементів.

15. Movieland Palace — Netanya, Israel, 2020. Дизайнер: Yuval Samuelov.

<https://www.archilovers.com/projects/267347/movieland-palace.html>

Загальна площа становить близько 1 200 м². Простір поділяється на 5 функціональних зон: вхідну групу, лаунж-зону, барну зону, зони відпочинку та комунікаційні проходи. Інтер'єр виконаний у стилі сучасного поп-арту з елементами ретро-кіноестетики. Формоутворюючими елементами є великомасштабні графічні панно, геометричні патерни, контрастні площини та м'які меблеві композиції. Колірна гама побудована на поєднанні чорного, білого, червоного, жовтого та бірюзового відтінків. Концепція простору базується на створенні яскравого емоційного середовища через поєднання мистецтва, графіки та виразних кольорових акцентів.

16. Ridola Caffè — Matera, Italy, 2015 Дизайнер: mancastudio

<https://archello.com/project/ridola-caffe>

Загальна площа становить близько 150 м². Простір поділяється на 4 функціональні зони: вхідну групу, залу для відвідувачів, зону відпочинку та комунікаційні проходи. Інтер'єр виконаний у стилі мінімалістичної неокласики з елементами модерну. Формоутворюючими елементами є кам'яні склепіння, арочні конструкції, графічні декоративні панелі та круглі світлові акценти. Колірна гама побудована на поєднанні світло-бежевих, сірих, чорних і білих відтінків. Концепція простору базується на поєднанні історичної архітектури з сучасними меблями, освітленням і орнаментальними мотивами, що підкреслюють автентичний характер інтер'єру.

17. The Italian Job — Notting Hill, London, United Kingdom, 2017 Дизайнер: Pardini Hall Architecture

<https://onin.london/the-italian-job-comes-to-notting-hill/>

Простір поділяється на 4 функціональні зони: вхідну групу, барну зону, залу для відвідувачів та комунікаційні проходи. Інтер'єр виконаний у стилі сучасної неокласики з елементами ретро-еклектики. Формоутворюючими елементами є геометричні патерни, лаконічні меблеві композиції, класичні панелі та сферичні підвісні світильники. Колірна гама побудована на поєднанні насичених синіх, білих, чорних і темно-коричневих відтінків. Концепція простору базується на поєднанні традиційної пабної атмосфери із сучасними декоративними рішеннями через використання кольору, фактури та графічних орнаментів.

18. Theater im Park — Bad Oeynhausen, Германия, 2022

<https://www.staatsbad-oeynhausen.de/erlebnis-kultur/theater-im-park>

Загальна площа становить близько 3 000 м². Будівля поділяється на 5 функціональних зон: вхідну групу, фойє, глядацьку залу, комунікаційні простори та службові приміщення. Інтер'єр виконаний у стилі сучасного мінімалізму з елементами неокласики. Формоутворюючими елементами є симетричні композиції, прямолінійні архітектурні форми, декоративні стельові касети та класичні балкони. Колірна гама побудована на поєднанні білих, кремових, сірих і червоних відтінків. Концепція простору базується на поєднанні історичної театральної архітектури з сучасними

матеріалами та світловими сценаріями, що підкреслюють урочистість і функціональність інтер'єру.

19. Theatre De Kleine Komedie — Амстердам, Нідерланды, 2011.
Архитекторы: denieuwegeneratie architecture

<https://www.archilovers.com/projects/54099/theatre-de-kleine-komedie.html>

Загальна площа становить близько 2 500 м². Будівля поділяється на 5 функціональних зон: вхідну групу, фойє, глядацьку залу, комунікаційні простори та службові приміщення. Інтер'єр виконаний у стилі сучасної інтерпретації неокласици. Формоутворюючими елементами є арочні отвори, симетричні композиції, плавні сходові конструкції та лаконічні геометричні форми. Колірна гама побудована на поєднанні білих, сірих, чорних і бордово-червоних відтінків. Концепція простору базується на збереженні історичної театральної архітектури з інтеграцією сучасних матеріалів, освітлення та функціональних рішень, що забезпечують комфортне використання громадських просторів.

20. Victoria Eugenia Theater Restyling — Сан-Себастьян, Іспанія, 2007
Дизайн: CuellarStone

<https://www.archilovers.com/projects/206939/victoria-eugenia-theater-restyling.html>

Загальна площа становить близько 4 000 м². Будівля поділяється на 5 функціональних зон: вхідну групу, фойє, глядацькі зали, комунікаційні простори та зони відпочинку. Інтер'єр виконаний у стилі сучасної інтерпретації неокласики. Формоутворюючими елементами є симетричні композиції, декоративне ліплення, класичні карнизи та округлі меблеві форми. Колірна гама побудована на поєднанні білих, кремових, золотистих і бордових відтінків. Концепція простору базується на збереженні історичної театральної архітектури з інтеграцією сучасних матеріалів, освітлення та меблів, що підкреслюють урочистість і елегантність інтер'єру.

ДОДАТОК 2

Пошукові рішення

